

PERIÒDICH POLITICH VERMELL

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRAS ::

PREUS DE VENTA
 25 exemplars. Una pesseta
 Cada número. 2 quartans
 Surt a llum ab tota regularitat é la meua una vegada cada setmana

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
 6-RONDA DE LA UNIVERSITAT-6
 BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Tot Espanya, portat a domicili. 8 raia trimestre
 Passos de la Unió Postal. 16 id. id.
 Dona números extraordinaris sempre que ho demanem las circunstancias

Nostre estimat colega *La République Anti-Clericale* publica'l següent article, que creyem un deber reproduhir.

Ab motiu del aniversari de la entrada dels italians á Roma, ó més ben dit de la mort del poder temporal, se tracta de fer una solemne festa popular, y aprofita la ocasió pera donar completa idea de tan important fet històric, desconegut per la generalitat, y atribuhit equivocadament al patriotisme de Victor-Emmanuel, ó simplement á la retirada del exèrcit francès de Roma. Per aquesta exposició de fets se veurá una vegada més comprovat lo fet de que la Revolució 's fa solzament per los revolucionaris, may, com no siga indirectament, per los sistemàtics é interessats partidaris de la Reacció.

SIAMO IN ROMA, E CI RESTEREMO!

"Siamo in Roma, e ci resteremo!"

Que voi dir:

"Som á Roma, y á Roma 'ns quedarem!"

Los onze grupos romans de la Lliga Anti-Clerical, de comú acord ab las principals societats patrióticas de Italia, han tingut la excelent idea d'organisar, pe'l 20 de Setembre, una gran manifestació contra'l Vaticá.

Lo 20 de Setembre es l'aniversari de la entrada del exèrcit italiá á Roma; es, pe'ls nostros veuhins d'aquella península, una festa nacional, puig senyala la realiació del ideal dels patriotas d'aquell país: la unitat d'Italia. Aquesta festa es celebrada cada any, á l'altra banda dels Alps, ab un entusiasme general.

Aquest any los grupos de la Lliga Anti-Clerical han erogut que'l 20 de Setembre es més que un aniversari nacional. Aquesta festa interessa, no solzament á Italia, sinó'l que es més, á tota la Humanitat. Per sobre de la qüestió italiana hi ha la qüestió del poder temporal dels papes, que fos resolta també en aquell dia. Al mateix temps que la península reconquistá sa veritable capital, fou despitada la superstició; y aixó es lo que realment interessa al lliure-pensament de tot lo mon.

Gracias, donchs, á la iniciativa dels nostros amichs de la Lliga, los romans van á celebrar lo 20 de Setembre, no ja baix lo simple punt de vista del egoisme nacional, sinó en un ordre d'ideas més elevat: celebraran la caygada del poder temporal, principi del fi de la superstició catòlica.

"Siamo in Roma, e ci resteremo!"

Tals son las paraulas que 's veurán escrites ab llampanas lletras en totas las banderas que'l vent desplegará en aqueixa gran diada.

Aquesta valenta divisa resumeix per complet lo pensament de la Lliga, y totas las societats de solidaritat filosòfica, á exemple dels grupos d'Italia, deurien adoptarla.

Roma ja no será may més dels papes; d'aquí en avant pertany tan sols al anti-clericalisme. Ahir fou la capital de la cristiandat; avuy es la capital del lliure-pensament.

Ja no hi ha poder humá que tinga prou força pera treurens de la ciutat conquistada.

"Siamo in Roma, e ci resteremo!"

Si, Roma pertany del tot al poble lliure-pensador y anti-clerical.

Permetisens, sinó, recordar los successos del 20 de Setembre de 1870.

Ja feya molt temps que Garibaldi havia iniciat la idea de la unitat de la patria italiana, fentse'l seu soldat més adicte y valent. Per la unitat d'Italia, fins havia tingut que llyotar contra'l rey á qui donava tronos. Victor-Emmanuel, tement la intervenció de la Europa, y atemorizat sobre tot, per Austria, no havia gosat empendre'l deslliurament de las Ducas-Sicilias, tiranizadas per un dels diputats més crudels que hi ha hagut al mon; y havia sigut necessaria la marvellosa expedició dels Mil pera lliurar d'aquell jou sanguinari al subjorn de la península.

En va era que las poblacions avassalladas de la Romania reclamassen també son deslliurament; en va demanavan desesperadament socorro contra la barbarie pontificia, que no se 's imposava sinó per l'homicidi, erigit en sistema de govern. ¡Y quin homicidi! L'homicidi cobart, l'assassinat ab suplici de las victimas indefensas, l'homicidi després de las torturas de la Inquisició. Y aquest poble romá, lo poble que posseheix la més brillant historia que registren los anals de la Humanitat; aquest poble agonizava sota 'ls peus del tirá de la tiara. Victor-Emmanuel, en qui 'ls patriotas havian depositat sas esperansas, los enganyá. S'havia deixat portar de la má pera ajuntar successivament á son petit regne del Piemont las diverses provincias italianas; en quant á Roma, refusá acceptarla: fou necessa-

ri que ella mateixa s'entregués. Aquest monarca, contra qui'l papa tenia fulminada la excomunió, no havia recullit aquest graut com hauria degut ferbo: marxant dret al Vaticá al davant de sas tropas. Trist es confessarho: havia anat á protegir al papa. Tenia á Garibaldi presoner en Caprera per por de que'l gran capità anés á sublevar als patriotas, y á deslliurar la ciutat dels Brutus.

Ni quan la guerra ab Prussia obligá á Bonaparte á retirar de Roma las tropas que hi mantenia contra la voluntat de la democracia francesa, adhuch en aquell moment, Victor-Emmanuel no estigué pas á la altura de son deber.

¡Só conve que se sapiga: la caygada del poder temporal dels papes no es lo fet, com generalment se creu, d'un rey més liberal que 'ls altres; es la obra dels republicans de Roma.

Deixem parlar á la historia.

Lo 3 de Setembre, los diputats patriotas se reuniren y endressaren als ministres de Victor-Emmanuel la següent intimació:

"En nom de la patria, vos exhortem á pronunciar la paraula per ella reclamada: la ocupació de Roma. No daptém ni un sol moment que la patria no té avuy cap més obstaclo á la reivindicació de son dret. No aném á discutir sobre las inexplicables demoras del passat; però la vacilació, que fins ara ha pogut ésser considerada com un error inexcusable, seria demá un crim de lesa-nacionalitat, ¡una traició! No volguém assumir de cap manera una responsabilitat que, ans d'esser condemnada per la posteritat, ho seria per vostra conciencia. Nosaltres no volém assumir-la per cap concepte de vant del país. Miréu que si demá surt lo sol sense que Italia entenga que son estandard va á flotar, per fi, dintre sa capital en lo cim del Capitoll, pot molt ben ésser que, al veures per vos abandonada, y rompet, per lo mateix, lo vincle dels plebiscats, procuri ella mateixa per la seva salvació."

Aquesta excitació doná que pensar al govern de Victor-Emmanuel; però, ab tot y aixó, no gosá determinar-se, y decidí mantenir-se en lo statu quo; es á dir, que refusava entrar en lo territori pontifici; y continuavan sas tropas fronterisses protegint á Pio IX contra las legítimas rebelions de sos vassalls, torturats y assassinats.

Heus aquí la resposta del president del gabinet italiá, Giovanni Lanza, al document dels diputats patriotas, qual jefe era Mancini:

"Lo concell de ministres, al qual he presentat lo vostre escrit, m'encarrega declararvos que la resolució del govern del rey es atendre á las declaraciones explícitas fetas per ell davant la Cambra dels diputats y e,

o Senat, i encol·larhi exactament sos actes, prompte a donar-ne compte al Parlament, i a assegurar tota la responsabilitat de sa conducta."

Així era una negativa categòrica.

Què passà allavors? Que les nostres ambaixades de Roma, veient que no podien comptar ab Victor-Emmanuel, acordaren defensar els mateixos del despotisme del papa; i en la nit del 4 de Setembre ja s'veya fixada la següent proclama per totas las parets de la gran ciutat:

"Romans!

"Ja fa més de vint y un anys que fou pronunciada en Roma la suprema paraula que ha d'assegurar lo perenne d'Italia y del mon ab la proclamació de la República. La forsa bruta, se ha venut, y durant vint anys hem sofert sas persecucions. Italia s' pot dir que ha reuenciat; però Roma, sa capital, ha sigut entregada al despotisme de la pent d' Iglesia. Haviam posat nostra esperansa en aquell que s' intitulava "lo galant home", pensant que pe "l seu mateix interès, si no pe "l nostre, voldria unir nostre sort a la del resto d' Italia. Nos hem enganyat Fidel a las tradicions monárquicas, erigint necessari al eclesiastic per "l sosteniment de son throno, y firmat un tractat per partirse ab los raxos pontificis y la legió d' Antibes la gloria de protegir el papa. Duas vegadas próbi Garibaldi de deslliurarnos y duas vegadas vegada víctima: primer, de las balas italianas; després, de las balas francesas. Y ara, que per una serie de circunstancias inoperadas una sola paranda del rey d' Italia bastaria per rompre nostre cadenas, envia las sevas tropas per oposarse a que "ls altres nos socorrid..."

"Romans! ¿per què vacilar ençars?... D' aquí a alguns dias, França, la veritable França, la que es germana nostra, la França del poble, proclamará la República. L' altra nostra germana italiana, la Espanya, farà lo mateix. Y la Italia deu quedar sotmesa a un rey que no vol comprendre la gran idea de nostra unitat nacional, y Roma s' un papa que l' ha posada en mans de haxos estrangers... No, romans! teniu una missió més noble que cumplir. Aixequen altra vegada eixa bandera tan entusiasmada defesa en 1849. Proclameu la República, no ja la República romana, sinó la República italiana. Desde Palerm fins a Turin, desde Milan a Napoli, de Genova a Venecia, no s' esperi més que una senyal, la esperen los soldats italianos, aqueste brass fill del poble, que han de sufrir lo veure condemnada a descarrigar sobre sos compocitadans, y a montar la guardia al voltant del papa perque son los soldats del rey."

"Així, donchs, romans! Cuytu, que tota dilació seria fatal. Lo vostre Comitè s' troba entre vosaltres, prompte a marxar al devant que arribi "l dia del combat; totas las armas son bonas y tots los medis permessos per reconquistar l' us dels drets imprescriptibles que us negan. Nosaltres tenim armas y diners per qualsevol que vulga exposar sa vida per la causa de la patria!"

Los redactors d' aquesta convocatori a la santa insurrecció, — avuy tot els membres de la Liga Anticlerical, — se jugavan la vida. Lo seu manifest trobá un cos considerable per tot Italia, y provocá una emoció immensa.

Fou necessari la perspectiva d' una Revolució que podia enderrocar "l throno, y de la qual sentia ja lluytans renous, va esser precisa l' amensura de la República a punt de naixer, para decidir a Victor-Emmanuel a obrar.

Ahens a veure com se portat

Lo 6 de Setembre l' ministeri italiá fou insertar las següents ratillas en lo diari *L' Opinió*, monitor ofició de la cort de Florencia:

"La proclamació de la República a Paris, la formació del gubern provincial, y d' un ministeri francés compost d' homes no compromesos en las empresas contra Roma, y variis dels quals se mostraren oposats, en 1848, a la expedició del general Cavaignac, deuen necessariamente modificar nostre relaciones ab França referent a la qüestió romana. En vista de tals aconteixements, lo gubern del rey ha reuenciat a tota vanitat. Lo consell de ministres tingut avuy ha acordat per unanimitat que procedia satisfier resolucióment los desitjos de la nació amant a Roma."

Anse a Romá! Però ¿quin?... Victor-Emmanuel no volia anarhi tal com ho entenia "l poble. Sigs "l que "s vulga "l vent de patriotisme que bufa en un país, un rey es sempre rey. Victor-Emmanuel formá "l projecte d' entendres ab lo papa. Calia, segons ell, estrene més que may l' aliansa entre "l throno y l' altar contra la Revolució.

Y aquest monarca escrigué allavors a l' abominable Pio IX una carta que sera vergonyosa per sa memoria; puig no es permís a un soberá, que té darrera d' ell a tot un poble confiat, abaixarse en tals moments davant d' un miserable que té las mans tenyidas ab la sang més pura; davant d' un facineros tacat ab tots los crims, desde l' emmatzinament fins al incest.

Heus aquí aquesta carta, que Victor-Emmanuel feu portar a Mastai pe "l senador Poma de San-Martino, al objecte de fer desviar, per medi d' un secret entre tiara y corons, lo moviment nacional:

"Santíssim Pare:

"Ab l' afecte d' un fill, la fe d' un catòlic y "l cor d' un italiá, me dirigexo a Vostra Santedat.

"Un huracá ple de perills amensats a la Europa: aprofitantes de la guerra que assola "l centre del continent, l' atros partit de la Revolució cosmopolita va creixent en confiança y sodaria, y s' prepara, sobre tot en Italia, y en las provincias per Vostra Santedat gobernadas, a fer blanch de las més baixas ofensas a la monarquia y al papat.

"No dupto de que la grandesa de la Vostra ánima estiga sempre a l' altura dels aconteixements; però, a títol de rey catòlic y de rey italiá, y com tal guardiá y garant, per disposició de la Divina Providencia y la voluntat nacional, del desti de tots los italianos, me crech en lo deber d' encarregar-me, devant de la Europa y del catolicisme, la responsabilitat de mantenir l' ordre en la peninsula y la seguretat de la Santa Sede.

"Perque la veritat es, Beatíssim Pare, que las disposicions presas pe "ls pobles romans, y la presencia en ells de tropas extrangeras, vingudas de diversos llochs ab intencions distintas, son focos d' agitació y origen de perills evidents. Quan hi ha efervescencia, las passions poden portar al terreno de las violencias y a la efusió d' una sangh que es la mort.

"Ja, donchs, per mi, d' imprescindible necessitat, per la seguretat d' Italia y de la Santa Sede, que las nostres tropas, que puguen ja la frontera, la traspassen per ocupar las poblacions indispensables a la guardia de Vostra Santedat y al manteniment del ordre.

"Espero que Vostra Santedat no voldrá veure en aquest acte de prudencia una demostració hostil. Mon gubern y mas loras se limitaran absolutament a una actitud conservadora y a protegir los drets de las poblacions romanas, fíacilment conciliables ab la inviolabilitat del Soberá Pontifici, sa autoritat espiritual y la independencia de la Santa Sede.

"Vostra Santedat, com jo no dupto, y com son caràcter sagrat y la bondat de son cor me donan dret a esperar, inspirante en un desij igual al meu d' evitar un conflicte y l' empleo de la violencia, podrá posarse d' acort ab lo comte San-Martino, portador d' aquesta carta, para arribar ab mon gubern a tan desitjats avenens.

"Lo moment actual es solemne per la Italia y para la Iglesia. Feu que "l Papat presti eficacia al esperit de benevolencia inextinguible de Vostra cor per aquesta terra, que es també Vostra patria, y als sentiments de conciliació que sempre m' he dedicat a traduir en actes, a fi de que, al satisfier las aspiracions nacionals, lo Cap del catolicisme, tenint al cor, a son servey, als pobles italianos, conservi en las venturas del Tiber un lluch gloriós e independent de tota soberania humana.

"Vostra Santedat, al deslliurar a Roma de las tropas extrangeras, sustrayentes d' aquest modo al continuo perill de trobarse en mitj del camp de batalla dels partits subversius, haura posat fi a una obra maravellosa, tornará la pau a la Iglesia, y ensenyará a la Europa, esglayada pe "ls horrosos de la guerra, cóm se poden obtenir immortals victorias ab un acte de justicia, ab una sola paraula de caritat.

"Prego a Vostra Beatitude que jo digni concedirme sa benedició apostòlica, renovant a Vostra Santedat la protesta de mos més respectuosos sentiments.

"Florencia, 8 Setembre 1870.

"Victor-Emmanuel."

Com se veu, lo rey probava de fer negoci. Tractava de falsejar la patriótica voluntat de la nació; volia enganyar al poble ab una combinació entre "l papat y la monarquia.

Quins eran las instruccions que doná Victor-Emmanuel al comte San-Martino? S' ignora. Lo que si se sap es que la primera visita del missatger real fou per "l pare Beoks, y que va tenir una llarga conferència secreta ab lo general dels jesuitas: en aquest conciliabul devian posarse "ls fonaments d' aquella *Lley de garantias* que s' havia de decretar mes endavant a favor del papa y en perjudici del generós poble romá. Després, lo comte San-Martino s' aviatá ab lo cardinal Antonelli, qui "l va rebre ab molta cortesia. Finalment fou rebut pe "l papa.

Pio IX hauria hagut de riures, senyallament, de Victor-Emmanuel, qui, estant al corrent, per la informació parlamentaria de 1860, de tots sos espantosos crims, li parlava de son bon cor. Dunchs s' indigná. Ab un orgull del que no li ha exemple, y que "l portá a ferre donar per sos bisbes un nomenbrament d' infalible, exclamá: "Jo estich per sobre de tots los poders humans, y no dich desde ara, senyor comte, que las tropas italianas, ni ab l' ajuda d' aquest grupat de revoltosos que conspiran contra mi, no entrarán pas a Roma."

Se refiava dels seus raxos pontificis per la batalla contra las tropas italianas, y dels esbirros de costum para assestar al patriotas romans.

Pio IX, al refusar las negociacions ab Victor-Emmanuel, prestá al poble de la gran ciutat un senyaladíssim servey, perque desde aquell punt "l exercit nacional no podia fer res més que marxar; tota transacció ministerial era impossible.

Lo 12 de Setembre, l' exercit italiá atravesá per variis punts la frontera pontificia. Los mateixos habitants de las ciutats de la Romania anavan al devant de las tropas libertadoras. Per tot arreu fou enarbolata la bandera dels tres colors (vert, blanch y vermell): a Vi-

chia, hi hagué veritaders transports d' entusiasme y alegría.

Lo 14 de Setembre, lo tinent coronel d' estat major Cacciari s' presentá en parlament al general Kanzer, comandant en jefe de las hordas del papa; tenia ordre de demanar que "l gubern pontifici deixés entrar lliurement en Roma a las tropas italianas, prometent, en cambi, que la independencia del papa seria respectada, y que s' conservarian los graus dels oficials a son servey. (Tant mateix eran massa contemplançoni! L' aventurer Kanzer no vegé en aquest acte més que una proba de la debilitat del exercit italiá; aixís com també s' enganyá respecte als sentiments del poble romá, al que no creya tan cansat com estava del jou del papat. Aixís es que respongué dillent que, volguent lo Sant Pare ésser guardat per sos propis soldats dintre sa capital, era impossible accedir a las proposicions del rey.

L' endemá al vespre, un edecan de Victor-Emmanuel, lo comte Malavolta, aná a renovar la demanda; cego sempre respecte a la situació, Kanzer s' hi denegó, acabant per dirli que no rebria a ningú, y adornant tot així ab algunas fanfarronadas.

Lo 17 de Setembre "l general Cadorna, hostigant a las foras pontificas, que s' replegavan sobre Roma, arribá a la vista de la gran ciutat, y establí son quartel general a Villa-Spada. Un cop allí, va rebre la visita del comte d' Armin, representant de Prussia prop de la Santa-Sede. L' enviat prussiá li preguntá quinas eran sas intencions pe "l cas de que "l del papa opossés resistencia; Cadorna respongué que s' veuria obligat a fer us de la forsa, puig que sas tropas se trobavan irresistiblement acrastradas per las excitacions dels mateixos pobles contra "l poder pontifici. Allavors lo comte demaná un plasse de vint y quatre hores, para tenir temps de tornar a tractar del assumpt ab lo papa; lo qual li fou immediatament concedit.

L' endemá, 18, m. d' Armin enviá una carta a Cadorna, dillhent que totas las tentativas havian fracassat, Mastai, obri d' orgull y foll de rabia, estava decidit a fer corre una sangh inútil, puig era ben clar que sas hordas no lograrian aturar als italianos.

En vista d' així "l general Cadorna completá "l bloqueig de la plaza. Lo bombardig començá "l 29 de Setembre a las cinch del matí. Los principals atacs foren dirigits entre las portas Pia, Salara y San Pancrazio. La guarnició, que estava a las ordres del famós Kanzer, se componia d' un efectiu de 9.000 homes, molt ben armats, que disposavan de 60 canons. Mentres s' entalava un combat de mosqueria entre la suava pontificia y "ls bersaglieri italianos, l' artilleria anava treballant pe "l costat de la porta Pia. Allí a las deu, haventse obert ja una brecha, començá l' assalt a través del foc matrit dels papalins.

No obstant, al interior de la ciutat l' agitació y l' ansietat dels ciutadans eran extraordinarias. Sense armas y tot, los patriotas se reunian al mitj de las plazas en grupos amansados, cridant: "Viva Roma, capital d' Italia!" La gendarmeria pontificia se dispersava y "l matava atroment ab feroces cargás, sobre en má.

Mastai, mort de por en lo Vaticá mentres se feu lluria inútilment per ordre seva, tenia reunits a son voltant, desde "l matí, a sos cardenals fideles: Antonelli, Berardi y Llucci Bonaparte. Los membres del cos diplomátich anaren a trobarhi; li suplicaren, en nom de la humanitat, que fes parar la lluyta y que detingués aquellas matanzas que no podian donar cap resultat, puig que la població era manifestament adicta als sitiadors. Pio IX, sortí a tals prechs, maná que continués sens compassió lo combat. L' execrable tirá volia ferre "l darrer fart de sangh; aprofitava "l poch temps de vida que restava a son infame poder para fer encara nous cadavres. Solament al cap de deu hores, quan se li anunciá la impossibilitat de seguir resistint, y que las tropas italianas ja entravan en Roma, cessó allavors a "ls necessitat. Impotent para fer més mal, feu issar bandera blanca dalt del castell de San Angelo, al mateix temps que dos oficials del estat major del papa corrian cap al quartel general italiá para tractar de la capitulació.

Lo cos diplomátich, al devant del qual figurava l' encarregat de negociis francesos, M. Lefebvre de Béhaine, — lo mateix que ara es embaixador nostre prop del Vaticá, — s' en aná ell mateix a trobar al general Cadorna, a la villa Albani, para spoyar las negociacions. Aquests diplomátichs, sospitosos, ab rabó, per son coneixt egoisme, attraversaren la ciutat en mitj de las demostracions hostils del poble romá; las victimas, que acabavan de sentir tocar la hora de sa redempció, començan instintivament que tornarian a emer enganyadas per efecte de las intrigas d' aquells bergants. Lo comandant en jefe del exercit italiá rebé ab extrems afalibitat als representants dels poders. Avancament se a sas demandas, los hi declará espontáneament que "ls raxos pontificis y la legió d' Antibes quedavan lliures, y que s' havia resolt donar una capitulació honrosa al exercit de Pio IX. A tot així "ls soldats reals ja

havien rebut ordre de protegir als papalins contra la indignació, per altra part molt legítima, de la gentada, que començava a treballar contra aquells miserables aventurers.

Allavors lo poble's traslladà al Capitoli, defies encara per alguns mercenaris. Las tropas italianas arribaren pera ocupar lo monument. De sobre, la bandera nacional flotà en lo cim del Capitoli. Al mateix temps, la campana grossa's posà a tocar à rebato, anunciant al mon la fi del poder temporal dels papes.

L'endemà al mitj dia las tropas pontificias s'en anaren per sempre més de Roma, liure ja d'una tirania tantas voltes secular. Desde una finestra del Vaticano, Mastai va presenciar la partida de sos vils estipendiarios, administrantlihi sa darrera benedició. Mentre això passava, los patriotas romans del Comité anti-clerical feyan una cosa més útil que aquesta vana moixiranga: obrían als presoners polítics de Pio IX las portes dels calabossos del furt de San Angelo y de la presó de San Miquel.

«Temien rahó de dir que'l 20 de Setembre no fou fet per un rey, sinó pe'l poble de Roma?»

Los nostres lectors nos dispensaran d'havernos estés tant en la relació d'aquixos sucesos, que lo repetim, interessat à tot lo mon. Cal fer veure, historia en mà, que la gloriosa fetxa, qual celebració està organisant la Lliga Anti-Clerical de las tres Unions d'Italia, Fransa y Espanya, es una fetxa que'l poble, molt més que la monarquia, té'l dret de reclamar.

Si Victor-Emanuel enderroca'l poder temporal, ho feu al veure's obligat per lo apremiant de las circumstancias. Aquest acte immens es obra del poble romà.

Aixó es indiscutible; però, com que à Fransa no tot hom ho sap, hem cregut ben acortat lo dirho, narrant los fets detalladament, y fins apoyant la veritat per medi de xifras. En efecte: cal fixarshi bé: lo 3 d'Octubre de 1870, la població romana fou cridada à pronunciar-se, per medi del escrutini, sobre'l fet de saber si Roma devia continuar pertencient al papa ó si havia d'unirse al resto d'Italia: tan sols 1,507 electors se pronunciaren pe'l manteniment de la soberania de la Santa Sede, y 135,291 votaren sa unió à la patria italiana.

Unimos, donchs, tots los verídaders demócratas, tots los liure-pensadors convenuts, à la gran manifestació que's prepara.

Lo 20 de Setembre, Roma estarà empareçada ab banderas que portarán la divisa que ha servit de títol à nostre article, y que serà enguany lo sant-y-senya de la Lliga: «*Siamo in Roma, e ci resteremo!*»

Totes las donas anti-clericales de la gran ciutat están treballant activament en la confecció d'aquestas banderas.

Invitam à totas las societats liure-pensadoras, francesas y algerinas, à que envihin als nostres germans de Roma, ab motiu del aniversari del 20 de Setembre, sa felicitació, en prova de germanor y solidaritat.

LÉO TAKEL

Ja ha comensat à Barcelona la *cèlebre* informació pera millorar las clases obreras.

Una comissió de cinquanta un individus, entre 'ls quals no hi ha NI UN SOL representant de las idees socialistas avanzadas presideix la informació y te de acordar després en vista de lo que li sembli.

Anulat del tot en la Comissió l'element adelantat y abundanthi 'ls capitalistas, capellans y autoritats, es ridicul pretendre que fassi res en verdat per profit de la classe obrera, porque per fer aixó se necessitan midas radicals que no son capassos ni de aconsellar los membres de la comissió y molt menos de patrocinar cap govern.

Lo primer dia no's presentava ningú à dirhi res y's tenia de aixecar la sessió de aquest modo, quan lo president va intentar fer parlar algun obrer de la comissió per veure si's pescava, lo qual va lograr per aquest camí. Parlant de las huelgas, va haberhi obrer tan mussol que demanava una llei per privarlas; ¡valgam Deu y

quants ne va deixar lo rey Herodes! En la primera sessió tan sols van pendrehi parl alguns dels obrers motejats per *dormilegas* per sas idees poch revolucionarias.

En la segona sessió, tinguda lo dimecres de aquesta setmana, ja va haberhi mes variació, puig també van acudirhi alguns socialistas anarquistas à exposar sas opinions, no deixant la presidencia continuar à un estudiant de fisica que prengué la paraula y demostrà ser de opinions adelantadas.

Sembla que'l pendre part en la tal informació algun individu de la escola socialista radical, obeheix tan sols à fer constar que del mateix modo que 'ls gobernants no feren cap cas d'ells per formar la comissió, à pesar de ser ja colectivitats mes numerosas é important d'Espanya, tampoch ells tan cap cas de la Comissió ni de sos treballas, que ja saben que no tenen de donarlos cap bon resultat, y sols se fian de sa propia iniciativa y sa ilustració, porque saben molt be que la *Emanipació dels treballadors ha de ser obra d'ells mateixos.*

Diuen que la guarnició de Badajoz no está be de salut, y han tingut de fer sortir algú à pendre aires.

¡Quina enfermetot deu patir!

¡Ay! no se sab...

Contan que'l govern se'n preocupa molt, y encara no n'ha tret l'aygua clara, ni espessa tampoch.

Los conservadors están escamats, pero molt, ab motiu de l'actitud d'en Sagasta y certa senyora ex-tronada.

En Cánovas s'ha refilat lo bigoti, y's conta que hi haurà sanch.

Lo fill de sa mare mira per casa, y es molt capàs de imitar à son avi y fins superarlo en carinyo à qui'l va parir.

Visquem y vejém.

Tant-de-bé que's barallin fort, que ja mirariam d'entrar à temps en las renyinas.

Las competencias están à la ordre del dia.

Ara ja no's tracta de sabatots ó calsetots mes ó menos ben fets y baratos.

Las competencias son sobre cosas molt mes grossas y altas.

La competencia ultimament entaulada es entre'l cólera y'l govern.

¡No hi veuen lo perquè de la competencia!

Donchs es molt senzilla: se tracta de una competencia de calamitats.

Y que per ara lo govern porta la ventatja.

No n'hi ha prou ab las contribuciones, fiscals y robos à l'ordre del dia, sino que ha sigut precis ternos esgarriar per altre puesto, declarantnos empestats de *real ordre*.

Lo govern declara oficialment lo cólera à Alicante, y tots sos habitants nos fan saber que allí no hi ha hagut mes cólera que'l que 'ls venia de Madrid.

Lo govern, ab lo sant desitj de *encolerarnos*, declara empestada la provincia de Lleyda, y tots los metjes de Lleyda asseguran que la peste no es mes que madrilenya.

¡Com dimontri, pensarán vostès, tenia lo govern aquesta malehida idea de declarar-nos bruts de cólera!

Aquí está 'l pot de la confitura.

Jo coneixia un minyó que quan no sabia qué dir, sempre contestava.

—Aixó son cosas de la política

Donchs, diguem també nosaltres del cólera: Aixó son cosas de la política!

Però ara vostès no s'enfilin y vagin à pensar-se que aixó tinga res que veure ab la necessitat de que'l rey tornés à Madrid volant y no passés per Bilbao ahont no's preparavan pas per cap manifestació fue-ro-isabelina; no, d'aixó no'n creguin res encara que ho sentin à dir, y menos pensin que nosaltres ho dihém aixís, porque d'altre modo lo fiscal hi ficaria 'l nas al cul del escrit.

Aixó es senzillament una competencia de pestes entre'l cólera y 'ls conservadors, que 'ns volian fer creure que duas pestes son possibles, y com aixó no es veritat, porque sempre l'una peste absorbeix l'altra, podem estar tranquils respecte al cólera mentres tinguem un sol dels actuals gobernants y sos amichs dintre de Espanya.

En la qüestió sanitaria d'Espanya passen cosas molt espanyolas.

No falta qui conta que 'ls contrabandistas de las fronteras, d'acort ab alguns que tindrian de perseguirlos, ara han deixat lo contrabando de fardos y's dedican à lo de personas, del que'n fan pagar una onsa per barba, per no tenir de fer quarrentena.

A n'algú també li succeheix que si li ve un fardo de fora, suposém de pells, y que el te de mirar la Junta de Sanitat; donchs si vol estar ben servit, no es que's tinga de fer lo lit, sino que te de donar una bona anguila y llavors ni Sanitat ni diables ni ningú li diu res, porque ja se sab que tota màquina vol oli, y à Espanya ja es vell que la màquina de la empleomania te de untarse molt y sovint porque funciona à gust del consumidor.

Tots los jefes y oficials de reemplaçs à Saragossa, han sigut citats fa poch dias precipitadament al govern militar.

¡Ay quina *conquellitis* que s'ha declarat en las regions oficials!

Per aixó es que, per venjar-se, nos declaran lo cólera de real ordre.

En una funció feta en una plassa de toros, se anunciaba en los cartells l'exercici de la *tranca sobre la maroma*, MUY APLAUDIDO por S. M. D. Alfonso en la Coruña.

¡La tranca, la maroma y'l rey!

Apa, senyor Piquet, ¡fassin una comedia d'aquest títol tan espanyol!

Ja saben nostros llegidors que de fa poch temps está á Fransa instituhit lo divorci.

Fins avuy van presentadas unas cent vint demandas de anulació de matrimoni, y d' ellas n' hi han la friolera de cent treze demandadas per comtes, duchs, marquesos, barons, excelencias, etc., etc., dels dos sexes, la major part absolutistas y tots molt catòlics, apostòlics y... francesos.

Ara aném recullint ab un cabasset la moralitat de la noblesa, y guardemla per quan passi l' escombriayre.

...

Continuan los rumors extravagants de ordre públich, que fan corre los periòdichs ministerials.

Be tarda prou á parir la burra.

¡Com qu' encara li posan lo tupé!...

...

Llegeixo y traduheixo:

«Lo gobernador de Granada ha negat lo permis que solicitaban los obrers pera reunir-se, al objecte d' elegir sos representants en la comissió per lo millorament de las clases obreras.»

Si algu dubta de que siga temps perdit lo que s' emplei en la famosa informació, que s' fixi en la trastada del gobernador de Granada.

A mi m' agrada per la franquesa.

D' aquesta manera los obrers, per poch caletre que tingan, se convencerán de que no mes se tracta que de fernos servir de comparsa en una ridícula comedia en que l' govern fa d' empresari y las comissions de comediantes.

...

La trinitat isabelina está formada per en Sagasta, pare; Moyano, fill; y Novaliches, esperit sant.

Y no hi ha mes Deu que D.ª Bel y en Carlos-Chapa son profeta.

...

Lo ministre de la guerra ha projectat una reforma en l' exercit espanyol que l' immortalisará y ns omplirá las caixas del Estat.

Figúrantse que tracta *nada menos* que de suprimir tres botons de las levitas dels soldats.

Ara sí que anirém tan bé.

...

Se 'us ha dit que la major part dels caps de colla del port van anar á fer un tech fa poch dias en celebració de haber pogut vence, ab ajuda de las autoritats, als treballadors associats y poguer continuar sa explotació de carn humana protegits per las autoritats, sempre disposadas á servirlos, sobretot si hi cau l' *anguila*.

Aném fent, ja que aquesta vegada n' habéu sortit ab la vostra.

Pero no 'us queixéu lo dia que 'us toqui anar sota, que llavors las pagaréu totes plegadas.

...

Segons noticias,—no se sab del cert si *oficials ó generals*,—lo cólera va entrar á la provincia de Alicante per una ganga de vinticinch pessetas donadas á un empleat pera fer passar per ho un noy malalt.

Aixó de la trampa del empleat es lo únich que 's pot creure de tot lo que del cólera 'ns conta l' govern.

¡Be 's te de conèixer en algo que som á Espanya y que manan los conservadors!

CEGO PER LAS DONAS

Avuy ja tothom m' abona, si de compassió se digne, en aixex mon tan benigne cego estich per una dona.

Jo còlich cego per la rossa, per la púerna ó blanqueta, ja siga alta ó baixeta, ja molt magre ó bona moesa.

Siga soltera ó casada, per totes cego jo estich! Oh! y al dirho no m' en rich, que no es, á fe, bromada.

Y no 'm tatinx d' imprudent, que d' estarho jo 'n renego; puig si estich per totes cego es que ho soch de naixement.

JAUME T.

¡Atenció!

¡Obriu las orellas tots!

Allá va la gran noticia:

Un periòdich de Fransa, molt catòlich, apostòlich y amic dels quartos, publica lo següent piadós y devotíssim anunci per ensarronar á las mansas ovelles de duas potas que tenen la llana al clatell:

«ESCAPULARIS ANTI-COLÉRICHS

«Aquestos escapularis, sobre 'ls quals hi ha brodada la imatge de la Santa Verge, y que han sigut benehits per nostre Sant Pare lo Papa, tenen l' efecte maravilós de protegir als devots que 'ls portan contra tota malaltia ó indisposició coleriforme.»

«La llargada de las betas permet que aquestos escapularis arribin fins al ventre, y, posats sobre aquesta part del cos, deturan instantáneamente lo cólich.»

«Creyém inútil de mencionar las curas maravillosas que s' han degut ja, després de l' aparició de la peste, á n' aquest objecte de devoció.»

«Qui vulga tenir los escapularis anti-colerichs, no te de fer mes qu' enviar per lo correu 4750 franchs al reverent pare Gibelin, antich almoynor de la marina, á Tolon.»

Fins aquí la industria catòlica que fa pagar 18 rs. per uns escapularis qu' encara no'n valen un.

Respecte á curar del cólera, no se 'ns acut res mes sino que si 's persegueix al timador que ab cartutxos de perdignons ó ab una joya falsa enganya al próxim, mes tindria de perseguirse al estafador que apoyantse en estúpidas aficions relligiosas conspira contra la salut de sos semblants y 'ls estafa miserablement, valentes de sa ignorancia.

...

Lo cólera s' ha ficat á Lourdes, ab qual motiu lo bisbe de aquell lloch ha suspés una pelegrinació.

¡Y donchs, senyor bisbe, que s' ha fet la fe ab los miraclest

La mamá-verge que aplana geps y afeceix camas, be pot matar lo microbi del ventre dels pelegrins.

Y si no te poder per tant, ja 's pot ben dir que la seva santetat es de quincalla.

Si á mí me hagués sortit del ventre lo Senyor que tot ho pot, ja 'is asseguro que ni Cristo me la duria al moll.

...

Gran número de bisbes espanyols s' han dirigit á los aprenents (rectors) encomanantlos que no abandonessen la parroquia en cas de declararse l' cólera entre sos remats de llanuts.

¡Com se coneix que 'ls bisbes, com á bons sastres, coneixen lo panyo!

Els saben que 'ls capellans que deixan la estola per agafar lo trabuch, molt mes poden deixar als parroquians per fugir del cólera.

A pesar dels escapularis y las oracions que tot ho curan, pagant.

EPIGRAMAS

Ab tal miseria arribá lo astròlech, senyó Sagrera, que l' infelís per menjá, per una pela llogá á don Pau la seva ullera.

A forse arrenpó un caixal aná lo tranquil Xanot; y sempre mes, molt formal dia.—Lo pitjor del meu mal es lo de no serhi tot.

Ab tot y serne trencat lo fill gran de donya Cinta, l' any passat entrá á la quinta, y va surtirne soldat.

F. SOBRECASAS

XARADAS

Un hermois ha quatre tres la dos quatre vol comprar, puig dia que l' vol regalar, pe l' seu sant, al seu promes. Mes la tot y la tres dia, que cels senten per ell, volen darli un rich anell ab un topaci molt gros.

F. SOBRECASAS

TRENGA-CLOSCAS

D. Pau... á la Torre.

A veure en quin poble de Catalunya es la torre abont s' está D. Pau.

Sa BIRROS

SOLUCIONS

À LAS GABONIAS DEL NÚMERO PASSAT

XARADA:—Piá-la-do.

LOGOGRAFIO NÚMERIC:—Finestra, Tartana, Esta'fa, Senyal, Tana, Nas, Ho, R.